

Toelichting op Havengeldverordening 2020

Definities

Voor de definities is zoveel als mogelijk aangesloten bij de vastgestelde beheersverordening. Om misverstanden te vermijden, wordt voor een aantal begrippen in de havengeldverordening daarom verwezen naar de omschrijving van die begrippen in de beheersverordening.

Bijzondere aandacht verdient de omschrijving van het begrip “waterverplaatsing”. De hoogte van het havengeld is namelijk met name afhankelijk van de waterverplaatsing.

De bedoeling van de omschrijving is om vaartuigen altijd aan te slaan voor de volgens de meetbrief bij het betreffende vaartuig maximaal mogelijke diepgang. De gedachte hierachter is dat hoe dieper een vaartuig technisch gezien varen kan, hoe hoger de door het betreffende vaartuig veroorzaakte gemeentelijke havenlasten zijn die met het havengeld worden verhaald. Daarbij is tevens een overweging dat er een zekere correlatie bestaat tussen de maximaal mogelijke diepgang van een vaartuig en het motorvermogen van dat vaartuig en dat dat motorvermogen maximaal wordt aangewend bij eind en aanvang van de vaart, waarbij die aanwending extra waterverplaatsing en daarmee gemeentelijke havenlasten veroorzaakt.

Als de volgens de meetbrief bij het betreffende vaartuig maximaal mogelijke diepgang echter groter is dan 2,80 meter is het de bedoeling van de omschrijving om het betreffende vaartuig aan te slaan voor een diepgang van 2,80 meter. De gedachte hierachter is de thans nog beperkte feitelijk mogelijke diepgang in de Twentekanalen.

Ten slotte is het niet de bedoeling van de omschrijving dat de beperking van de diepgang ingevolge Rijksregelgeving enige invloed heeft op de hoogte van het havengeld. De gedachte hierachter is dat dergelijke beperkingen worden veroorzaakt door de afmeting van de betreffende vaartuigen, terwijl ook voertuigen met andere afmetingen die geen beperking met zich meebrengen gebruikt zouden hebben kunnen worden.

Belastbaar feit

Havengelden worden geheven voor het gebruik dat schepen maken van water, havens, kaden, sluizen, bruggen, kranen, dokken enz. die in beheer en onderhoud zijn van de gemeente of het genot van door de gemeente verleende (haven)diensten. De havengelden vinden hun wettelijke basis in artikel 229, aanhef en onderdeel a en b, Gemeentewet. Havengelden kunnen zowel gebruiksrechten als genotsrechten omvatten.

Bij **gebruiksrechten** gaat het om rechten geheven voor het gebruik overeenkomstig de bestemming van voor de openbare dienst bestemde gemeentebezittingen of voor de openbare dienst bestemde werken of inrichtingen die bij de gemeente in beheer en onderhoud zijn (artikel 229, eerste lid, onderdeel a, Gemeentewet). Dergelijke gemeentebezittingen zijn bijvoorbeeld de gemeentelijke havens en het gemeentelijke water. Bij werken en inrichtingen kan worden gedacht aan kaden, sluizen, bruggen, kranen, dokken enz.

De heffing van gebruiksrechten is derhalve verbonden aan de voorwaarden:

1. ***dat er sprake is van gebruik:***
onder het gebruik van de voor de openbare dienst bestemde gemeentebezittingen wordt verstaan het feitelijk gebruik. Indien dit ontbreekt, is de heffing van gebruiksrechten uitgesloten;
2. ***dat dit gebruik betrekking heeft op gemeentebezittingen, -werken of -inrichtingen:***
het woord 'gemeentebezittingen' bedoelt geenszins uit te drukken dat het gaat om bezitsrecht van een zaak, laat staan om de gemeentelijke eigendom daarvan.

van voor de openbare dienst bestemde gemeentebezittingen enz. is sprake indien het betreft bezittingen, werken en inrichtingen welke strekken tot algemeen nut en waarbij eenieder in beginsel belang kan hebben, zoals straten, wegen, sluizen, bruggen, havens, markten e.d. Het vorenstaande houdt niet in dat ook eenieder van die bezittingen gebruikmaakt of moet maken. De gemeentebezittingen enz. zullen doorgaans onroerende zaken zijn. Dit behoeft evenwel niet het geval te zijn;

3. *dat dit gebruik geschiedt overeenkomstig de bestemming van die bezittingen:*

vereist is dat het een gebruik is overeenkomstig de bestemming van voor de openbare dienst bestemde gemeentebezittingen enz. Dit houdt in, dat indien een schipper een ophaalbrug doet ophalen daar hij anders niet met zijn schip verder kan varen, hij een gebruikmaakt dat in overeenstemming is met de bestemming van de ophaalbrug. Kan het schip onder de brug doorvaren dan is geen bruggeld verschuldigd. Het is duidelijk dat bij het ligplaats kiezen van schepen in een haven, het doorvaren van een sluis of het doen openen van een brug, een gebruik plaatsvindt dat in overeenstemming is met de bestemming van de haven, de sluis en de brug;

4. *dat de bedoelde bezittingen bestemd zijn voor de openbare dienst; en*

5. *dat zij bij de heffende gemeente in beheer of onderhoud zijn.*

Bij **genotsrechten** gaat het om rechten voor het genot van door of vanwege het gemeentebestuur verstrekte diensten (art. 229, eerste lid, onderdeel b, Gemeentewet). Dergelijke diensten kunnen bijvoorbeeld zijn het loodsen of slepen van schepen in de haven.

Belastingplicht

Belastingplichtige is degene ten aanzien van wie zich het belastbaar feit voordoet. Soms is het nodig een ruime formulering te kiezen. Dit doet zich ook voor bij de havengeldrechten. Het komt dat meer dan één persoon als belastingplichtige kan worden aangewezen. Havengeld is een heffing op grond van artikel 229 Gemeentewet, wat betekent dat er een dienst (in ruimste zin) wordt verleend, waarvan de kosten mogen worden verhaald op diegene met het meeste belang bij de dienst. Bij een havendienst is dat niet anders, want ook die wordt ten behoeve van een (rechts)persoon verleend, waarbij de behoefte en het belang van die (rechts)persoon bestaat uit het aandoen van een haven ter lading/lossing van goederen ter uitvoering van een haling/levering voor eigen rekening (bijvoorbeeld visser die zijn gevangen vis levert) dan wel ter uitvoering van een overeenkomst met een ander tot haling/levering (vervoersovereenkomst).

Diegene die in het kader van die uitvoering het meeste belang bij de havendienst heeft, moet dan ook worden aangewezen als belastingplichtige. Net als bij de leges: degene ten behoeve van wie die dienstaanvraag is ingediend, niet noodzakelijkerwijs de feitelijke aanvrager, reden waarom (ook) de leges niet zijn opgenomen in de beleidsregels. In beginsel is dat de feitelijke gebruiker van de haven, maar het kan ook zijn dat deze 'slechts' werknemer is van de uitvoerder, in welk geval deze moet worden aangewezen. In die zin is de volgorde in de Verordening zelf reeds bepalend.

Maatstaven en tarieven

Afgezien van de beperkingen opgenomen in artikel 219, lid 2, van de Gemeentewet zijn gemeenten vrij in het opnemen van heffingsmaatstaven in hun verordening. In de memorie van toelichting bij de wijziging van de gemeentewet met betrekking tot de materiële belastingbepalingen (Kamerstukken II 1989/90, 21591, nr. 3, pag. 77/78; heeft geleid tot de Wet van 27 april 1994, Stb. 419) wordt hierover het volgende opgemerkt:

'Wij wijzen erop dat dit niet inhoudt dat er geen wijziging optreedt voor deze rechten. In een aantal arresten heeft de Hoge Raad uitgesproken dat de tarieven zich moeten richten naar het gebruik dat wordt gemaakt van de gemeentebezittingen (HR 9 mei 1984, Belastingblad 1984, blz. 311) en dat het karakter van de retributie

uitsluitend een differentiatie in het tarief toelaat naar de grootte van het voordeel, gelegen in de vergroting van de gebruiksmogelijkheden (HR 1 februari 1984, Belastingblad 1984, blz. 176). Deze jurisprudentie verliest zijn geldigheid onder de nieuwe regeling. Uit artikel 219, tweede lid, vloeit immers voort dat de rechten kunnen worden geheven naar in de verordening op te nemen maatstaven, welke zich slechts niet mogen richten naar het inkomen, de winst en het vermogen. In concreto betekent dit dat tariefdifferentiaties op andere gronden dan verschillend gebruik van gemeentebezittingen geoorloofd zijn indien deze zich naar het oordeel van de gemeenteraad beter verstaan met het gemeentelijk beleid ter zake.'

Tarieven kunnen worden gedifferentieerd, bijvoorbeeld naar gebruik, voordeel of kostentoedeling; zelfs milieuaspecten kunnen bij de tariefbepaling een rol spelen en dus ook bevordering Twentse economie. Om die reden is een tarief bepaling opgenomen voor een jaarabonnement en worden voor niet-abonnees deelladingen met een lager tarief belast.

In het geval van een abonnement is het niet mogelijk om gebruik te maken van het deellading-tarief. De gedachte daarachter is dat de verdeling van de opbrengst over de betreffende gemeenten bij het combineren van de deellading-regeling en de abonnee-regeling administratief complex tegenover het aantal keren dat zich deelladingen bij abonnees voordoen. Omdat de havens gelegen aan het Twentekanaal hun eigen juridische entiteit vooralsnog blijven houden, wordt bij een deellading namelijk door elke gemeente de helft van het havengeld in rekening gebracht. Bovendien kan een abonnee na reeds ongeveer 26 reizen goedkoper van de havens gebruik maken dan een niet-abonnee.

Overigens dienen gemeenten bij het vaststellen van de tarieven wel het evenredigheidsbeginsel en gelijkheidsbeginsel in acht te nemen. Het evenredigheidsbeginsel houdt volgens de memorie van antwoord in dat een ieder bijdraagt in de kosten van de gemeentelijke dienstverlening naar de mate van profijt van die dienstverlening. Het gelijkheidsbeginsel houdt in dat gelijke gevallen gelijk behandeld moeten worden (Kamerstukken II 1990/91, 21591, nr. 7, pag. 19). Uit het voorgaande valt af te leiden dat de beleidsvrijheid van gemeenten bij de keuze van heffingsmaatstaven (voor de rechten) is vergroot. Uit de rechtspraak hierover volgt ten slotte dat enige ruwheid in de regeling van de maatstaven in een belastingverordening is toegestaan en dat dus niet iedere onevenredigheid wordt bestraft met onverbindend-verklaring van de verordening.

De tarieven in de verordening Havengeld mogen op grond van artikel 229b van de Gemeentewet niet zodanig worden vastgesteld dat de geraamde baten van die rechten uitgaan boven de geraamde gemeentelijke lasten ter zake.

Tijdsevenredige ontheffing

Dit artikel regelt de overschrijving en verrekening van abonnementsgelden. In lid 4 is geregeld dat recht op ontheffing bestaat als men door overmacht niet langer gebruik kan maken van een gemeentelijke haven. Van overmacht is bijvoorbeeld sprake als de schipper overlijdt of als het schip is gezonken.

Kadegeld en Losgeld

Hiermee wordt een recht geheven voor het opslaan van zaken op of boven de gemeentelijke kade, laad- en losplaatsen of het gemeentelijk opslagterrein en het waar mogelijk gebruik maken van een hijskraan of weegbrug. De tarieven hiervoor zijn opgenomen in hoofdstuk 3 van de tarieventabel.